

DE ONDERWIJSVISITATIE VERKORTE PROCEDURE **Kleuteronderwijs**

De professionele bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs
aan de Hogeschool Gent

www.vluhr.be Brussel - maart 2018

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE - VERKORTE PROCEDURE
KLEUTERONDERWIJS - HOGESCHOOL GENT**

Ravensteingalerij 27
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
F +32(0)2 211 41 99

Het rapport is elektronisch beschikbaar op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Wettelijk depot: D/2018/12.784/7

DEEL I ALGEMEEN DEEL	5
De onderwijsvisitatie – verkorte procedure	
Kleuteronderwijs – Hogeschool Gent	7
DEEL II OPLEIDINGSRAPPORT	13
BIJLAGEN	19
Bijlage 1 Personalialia van de leden van de visitatiecommissie	20
Bijlage 2 Bezoekschema	22

DEEL 1

Algemeen deel

DE ONDERWIJSVISITATIE VERKORTE PROCEDURE

Kleuteronderwijs

1 Inleiding

In het najaar van 2013 heeft de visitatiecommissie Kleuteronderwijs in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR), de professionele bacheloropleidingen in het onderwijs: kleuteronderwijs gevisiteerd. Dit initiatief kaderde in de werkzaamheden van de VLUHR op het vlak van de externe kwaliteitszorg.

De bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de visitatiecommissie werden vastgelegd in het visitatierapport “Kleuteronderwijs”, dat werd gepubliceerd op 8 september 2014.

De betrokken opleidingen hebben vervolgens een accreditatieaanvraag ingediend bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO). De professioneel gerichte bacheloropleiding in het onderwijs: kleuteronderwijs aan de Hogeschool Gent kreeg van de NVAO een accreditatie met beperkte geldigheidsduur. De accreditatie werd toegekend voor een periode van 3 jaar, met name tot 30 september 2018.

2 Verkorte procedure

De decreetgever voorziet dat de accreditatie van een opleiding met een beperkte geldigheidsduur plaatsvindt via een verkorte procedure. Een nieuwe externe beoordeling (m.i.v. een gepubliceerd rapport) moet worden uitgevoerd. Op basis daarvan neemt de NVAO een besluit dat zij publiceert in een accreditatierapport.

Onderhavig rapport bevat de resultaten van de externe beoordeling van de professioneel gerichte bacheloropleiding in het onderwijs: kleuteronderwijs aan de Hogeschool Gent. De beoordeling werd uitgevoerd door een visitatiecommissie, samengesteld uit onafhankelijke experts (cfr. infra) en gecoördineerd door de VLUHR. De beoordeling van de opleiding heeft, zoals decretaal bepaald, alleen betrekking op die generieke kwaliteitswaarborg die als onvoldoende werd beoordeeld, in casu generieke Kwaliteitswaarborg 2, Onderwijsleeromgeving.

3 De visitatiecommissie

3.1 Samenstelling

De visitatiecommissie die deze 'verkorte' visitatie uitvoerde, bestond uit vier commissieleden waaronder één commissielid uit de oorspronkelijke visitatiecommissie. De commissie voor de verkorte procedure werd op 15 september 2017 door de VLUHR ingesteld, na positief advies van de NVAO, d.d. 26 juni 2017.

De commissie was als volgt samengesteld:

- **Luc Heyerick** (voorzitter), voorzitter Lokaal overlegplatform Secundair Onderwijs Gent en voorzitter Vereniging voor Freinetpedagogie
- **Jos Willems**, voormalig lid College van Bestuur van Zuyd hogeschool
- **Liesbet Criel**, onderwijsinspecteur, Vlaamse Overheid
- **Yanthe Van Gorp**, studente kleuteronderwijs, Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen

Andreas Smets, stafmedewerker Kwaliteitszorg verbonden aan de Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR, trad op als projectbegeleider en secretaris.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

4 Werkwijze

Ter voorbereiding van de verkorte visitatie heeft de betrokken opleiding een zelfevaluatie-rapport opgesteld waarin de opnieuw te beoordelen generieke kwaliteitswaarborg werd besproken. Het zelfevaluatie-rapport werd op 1 november 2017 aan de Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR overgemaakt, die het op haar beurt aan de commissieleden bezorgde. De visitatiecommissie kreeg aldus de gelegenheid deze informatie zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden.

Het bezoek van de visitatiecommissie vond plaats op 13 december 2017, met een voorbereidend overleg op 12 december 2017. Tijdens het bezoek heeft de visitatiecommissie gesprekken gevoerd met de opleidingsverantwoordelijken, de docenten, de studenten, de stagementoren, de alumni en het werkveld. Het bezoekschema is toegevoegd als bijlage 2. Tevens heeft de commissie inzage gekregen in onder andere een selectie cursusmaterialen en in het elektronische leerplatform.

Als laatste stap in het proces heeft de commissie, conform het visitatieprotocol "Handleiding voor de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs, Brussel, augustus 2015", haar bevindingen en conclusies omtrent de te beoordelen generieke kwaliteitswaarborg in voorliggend rapport vastgelegd. De opleiding werd hierbij in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren.

DEEL 2

Opleidingsrapport

HOGESCHOOL GENT

Bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

INLEIDING

De opleiding kleuteronderwijs ressorteert onder de Faculteit Mens en Welzijn. De opleidingscommissie basisonderwijs bestuurt de opleidingen kleuter- en lager onderwijs. In de opleidingscommissie zetelen studenten, en lesgevers. De opleidingscommissie volgt de PDCA-cyclus en legt strategische en operationele doelstellingen vast in het jaaractieplan. De opleiding wordt ondersteund door medewerkers van het Servicecenter.

De opleiding telt in academiejaar 2016-2017 143 studenten.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 2 - ONDERWIJSLEEROMGEVING

De commissie beoordeelt de onderwijsleeromgeving van de bachelor op het onderwijs: kleuteronderwijs als voldoende.

Beoordeling 2014

In het visitatierapport Kleuteronderwijs uit 2014 kende de commissie de opleiding een onvoldoende toe voor de generieke kwaliteitswaarborg 2 'Onderwijsleeromgeving'.

De commissie oordeelde dat de inhoudelijke diepgang en theoretische onderbouwing van de opleiding ontoereikend was. De commissie was van mening dat de opbouw van het programma niet helder was en de onderlinge afstemming tussen de vakken beter kon. De syllabi bleven oppervlakkig en maakten te weinig gebruik van bronnen. De inhoudelijke tekortkomingen en beperkte diepgang van sommige opleidingsonderdelen hypothekeerde de kennisbasis van studenten. De leerlijn onderzoek was te beknopt ingevuld en verwees vooral naar praktijkervaring. Ook met betrekking tot de bachelorproef was de theoretische achtergrond te beperkt. De invulling van een belangrijk onderdeel van de stage – de reflecties – was beperkt en ook hier weer oppervlakkig praktijkgericht.

Beoordeling hervisiteatie

De commissie heeft vastgesteld dat de kwaliteitsontwikkeling in de opleiding goed verloopt. In de opleiding heerst een innovatieve en lerende organisatiecultuur. De opleiding lanceert ge-

regeld vernieuwingen met impact op de klasvloer. De docenten krijgen ruimte en kansen om de vernieuwingen uit te proberen. Dit wordt door de studenten sterk gewaardeerd want op die manier fungeren de docenten als voorbeeld. Er is binnen de opleiding een cultuuromslag ingezet ten opzichte van de vorige visitatie. De opleiding heeft werk gemaakt van de aanbevelingen van de vorige commissie wat leidt tot zichtbare resultaten. In verschillende overlegorganen, stuurgroepen en ad-hoc-werkgroepen wordt actief aan de kwaliteitsverbetering en -borging van de opleiding gewerkt. De verschillende stakeholders worden hierbij betrokken, zo merkt de commissie op. Formeel zijn de studenten betrokken in de opleidingscommissie. Informeel overleg met de studenten komt aan bod in een jaarlijks georganiseerde boterhammenlunch. Structureel overleg met het werkveld (stagementoren en directies) wordt twee keer per jaar voorzien in de werkveldcommissie, maar het werkveld geeft aan dat er nog stappen kunnen gezet worden om de communicatie tussen werkveld en opleiding te verbeteren, onder meer in de afstemming bij de beoordeling van stages.

De commissie stelde vast dat de opleiding kleuteronderwijs weet wat ze met haar onderwijs wil bereiken, hoe ze haar programma wil vormgeven en hoe ze de studenten wil onderwijzen, ondersteunen en begeleiden. Deze visie is afgestemd op de visie van de faculteit Mens en Welzijn van de Hogeschool Gent. In deze visie staan drie toekomstgerichte pijlers centraal: de lerende, de diverse en de creërende mens. De visie vindt breed en zichtbaar ingang in de werking van de opleiding en in de onderwijsleerpraktijk. De docenten voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk om de visie te realiseren. De opleidingscommissie evalueert haar visie in open dialoog met interne medewerkers en met externe partners en stuurt ze bij waar nodig.

Het opleidingsprogramma, opgedeeld in een matrix van drie modeltrajecten (6 semesters) en vijf leerresultaatlijnen ('communiceren', 'maatschappelijk, internationaal en (inter)cultureel participeren', 'professionaliseren', 'krachtig leren' en 'zorg') vertoont een duidelijke horizontale en verticale samenhang. De stage vormt een aanvulling op de leerresultaatlijnen. Dit wordt op een transparante manier voor docenten en studenten samengevat in twee overzichtsfiles. De files geven een samenhangend beeld van de opleiding in zijn geheel. Ook de studiefiches per opleidingsonderdeel kennen allemaal dezelfde prima opbouw en worden ook systematisch gebruikt. Ze bieden de studenten houvast. De samenhang wordt verder bewerkstelligd door een goede afstemming tussen theorie en praktijk, die is terug te vinden in het geheel van de opleiding. De vergrote samenhang geeft de studenten meer inzicht in de ontwikkeling van kleuters, zo stelt de commissie vast.

De modeltrajecten en de stage kennen een duidelijke gefaseerde opbouw die aansluit bij het zorgcontinuüm in de leerlingenbegeleiding. De opleiding speelt hiermee in op maatschappelijke verwachtingen (het M-decreet) en zet zo haar visie op inclusie om in de praktijk. In een eerste fase van de opleiding ligt het accent op de klas en op de leraar (brede basiszorg). In een tweede fase is er meer oog voor binnenklasdifferentiatie (brede basiszorg en verhoogde zorg). In de laatste fase ten slotte leren de studenten werken vanuit een zorgcontinuüm met accent op individuele noden van kleuters. Bovendien worden de studenten ondergedompeld in authentieke situaties en contexten. Verder is de commissie zeer positief over de leerresultatenlijn 'krachtig leren' die zorgt voor een betere afstemming tussen de verschillende pedagogische en vakdidactische opleidingsonderdelen. Er is wel nog wat fine-tuning mogelijk om inhoudelijke overlapping in de verschillende opleidingsonderdelen verder weg te werken. Dat kan door meer in te zetten op co-teaching, de cursussen grondig te screenen en verder op elkaar af te stemmen door vakoverschrijdende integratie met respect voor de doorgaande lijnen binnen elk vakgebied afzonderlijk.

Positief acht de commissie dat de opleiding heeft gezocht naar **integratie over de vakken en leergebieden** heen. Bijvoorbeeld om te leren differentiëren in de klas wordt eerst een gemeenschap-

pelijk kader uitgewerkt om dat vervolgens toe te passen in verschillende leergebieden; de samenhang in de ontwikkeling van kleuters en de activiteiten op school om leerdoelen te bereiken in verschillende domeinen wordt benadrukt door co-teaching van vakspecialisten (bijv. wiskunde, muzische vorming en lichamelijke opvoeding...). Een risico bij dit toenemend vakoverschrijdend werken is dat de opbouwende leerlijn binnen een leergebied uit het oog wordt verloren. De commissie vraagt hier de nodige aandacht voor.

In het eerste jaar start een onderzoeksleerlijn waarin studenten leren onderzoeksvragen te stellen (zowel meer theoretische als meer praktische werkveldvragen) en een onderzoek uit te voeren. Hierbij leren ze om verschillende bronnen en methodieken te hanteren. Deze geleerde vaardigheden worden dan toegepast in het modeltraject 3 bij de uitwerking van de bachelorproef. Dat is een groepswerk, maar wordt individueel verdedigd en beoordeeld. De kwaliteit van de beoordeling wordt onder andere gewaarborgd door peerreview, maar op basis van de ingekeken documenten lijkt nog meer afstemming tussen de beoordelaars aangewezen om tot gelijke beoordelingen te komen. **De commissie acht de opbouw van de onderzoeksleerlijn positief want hierdoor wordt de diepgang in de literatuurstudies van de bachelorproeven verhoogd.** Een individuele bachelorproef zou mogelijks ook een meerwaarde betekenen.

Tijdens de lessen wordt er gebruik gemaakt van een variatie aan werkvormen: hoorcolleges, groepswerk, werkcolleges, zelfstandig werk en excursies. Daarnaast zet de opleiding wekelijks in op werkplekieren, wat een betere afstemming tussen theorie en praktijk bevordert. De studenten leren zo van bij de start van de opleiding het volledige beroep kennen en kunnen hierin geleidelijk groeien. Er wordt daarnaast veel gewerkt met individuele taken en opdrachten, waarop dan weer feedback kan gegeven worden. Dit leidt tot heel wat reflectie en een diepgaande verwerking van de aangeboden leerstof, zo stelt de commissie vast. Het nadeel is dat er regelmatig sprake is van overbelasting, hetgeen weer kan leiden tot half verwerkte informatie. Het verdient aanbeveling na te gaan vanuit welke opleidingsonderdelen wanneer welke opdrachten worden gegeven, de relevantie van de opdrachten na te gaan en de overblijvende opdrachten zo goed mogelijk in de tijd te spreiden.

Zoals net aangehaald wordt het **werkplekieren** vanaf het eerste jaar in het weekrooster opgenomen, waarbij de hele diversiteit aan scholen onmiddellijk aan bod komt. Dit omvat ook de methodescholen en multiculturele scholen die in de Gentse regio een ruim aandeel uitmaken van het basisonderwijs en waar de opleiding in het verleden slechts stages in het derde opleidingsjaar in die scholen toeliet. Studenten en alumni zijn enthousiast over de plaats die het werkplekieren inneemt in hun opleiding, maar vinden het jammer dat altijd dezelfde dag in de week daarvoor gereserveerd blijft, waardoor er wat eenzijdigheid in hun ervaringen kan ontstaan. In het derde jaar volgen de studenten een volledige stage. De stage is ieder jaar een verlengde en intensievere voortzetting van het werkplekieren. Daarmee is de stage goed geïncorporeerd in de opleiding, meent de commissie. Dat het werkveld hier als een volwaardige partner in betrokken wordt, vindt de commissie een meerwaarde. De samenwerking met het werkveld kent een mooie evolutie en groeit verder uit tot een daadwerkelijk samen opleiden. Tijdens de gesprekken gaven de werkveldvertegenwoordigers aan dat er naar hen wordt geluisterd en dat hun inbreng wordt gewaardeerd. De goede samenwerking neemt niet weg dat de commissie ruimte ziet om deze te versterken. De samenwerking tussen de opleiding en het werkveld zou moeten kunnen evolueren naar een win-winsituatie, waarbij uiteraard studenten (en docenten op stagebezoek) leren van de mensen die voor de klas staan, maar waarbij ook de stagementoren in de scholen nog kunnen leren van de nieuwe pedagogische inzichten die door hun stagiaires en begeleiders in hun klas worden geïntroduceerd. Het werkveld benadrukt daarbij wel de vereiste gelijkwaardigheid tussen lectoren en mentoren.

Het cursusmateriaal dat ter beschikking gesteld wordt is divers van aard. Het bestaat uit standaardwerken en een aantal eigen ontwikkelde syllabi die mooi en met een gelijkaardige heldere structuur zijn vormgegeven. De standaardwerken geven het materiaal meer diepgang, zo meent de commissie. Het cursusmateriaal wordt door de studenten als positief ervaren. Toch blijken de standaardwerken voor een aantal studenten duur. De standaardwerken worden niet allemaal in het eerste jaar gebruikt, toch moeten ze allemaal bij de start van de opleiding aangekocht worden. De commissie raadt aan de aankoop van de cursusmaterialen meer te spreiden. Verder vinden de studenten aanvullende informatie op een online leeromgeving (Chamilo). De Chamilo-structuur is helder en volgens de studenten gebruiksvriendelijk.

De studiebegeleiding in de opleiding zet in op zelfsturing en groei van de student. Van in het eerste jaar krijgt een student medeverantwoordelijkheid voor zijn opleiding via het opstellen van een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). Uit de gesprekken met de studenten blijkt dat ze weliswaar op de ondersteuning van een POP-coach kunnen rekenen, maar dat deze aanpak voor meerdere studenten nog onduidelijk en hoog gegrepen is. Daarnaast is het niet helder of en hoe het opleidingsonderdeel POP wordt verdergezet in Modeltraject 2 en Modeltraject 3. Ook de docenten gaven aan dat ze hierin nog zoekende en groeiende zijn. Daarnaast is er ook nog een studie- en een studietrajectbegeleider beschikbaar voor de studenten. Studenten en alumni waarderen zeer sterk de bereikbaarheid en openheid van de studie(traject)begeleiders. De materiële voorzieningen van de opleiding zijn op orde. Er zijn voldoende lokalen voorhanden. Bovendien biedt het aanwezige leerlab de studenten een uiteenlopend aanbod van materiaal.

De commissie is positief over de kwaliteit en kwantiteit van het personeel. De commissie stelt vast dat het ingezette personeel (11,15 VTE) de indruk geeft een dynamisch en hecht team te vormen, dat veel overlegt met elkaar, maar ook duidelijke afspraken kan maken over verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Het team werkt zowel bottom-up als top-down. De docenten krijgen mogelijkheden om onderwijsactiviteiten samen voor te bereiden, uit te voeren en te evalueren. Daarnaast organiseert de opleiding structureel ingebouwd overleg en is er ruimte voor informeel overleg. De commissie stelt vast dat samenwerking en autonomie in balans zijn. Verder stimuleert de opleiding, ondersteund door de centrale dienst van de hogeschool, de professionalisering op basis van de behoeften en noden van de personeelsleden. Het tempo van de individuele teamleden wordt hierbij gevolgd, zo stelt de commissie vast.

Ten slotte vraagt de commissie – hoewel ze ziet dat er op dit vlak al veel stappen zijn gezet - blijvende aandacht voor goede communicatie in alle richtingen. Door het groot aantal en de diversiteit aan mensen die bij deze opleiding betrokken zijn, is de rechtstreekse communicatie een belangrijke factor om de opleidingsonderdelen goed op elkaar af te stemmen. Ook de afstemming bij de beoordeling van studenten, bijvoorbeeld tussen verschillende stagebegeleiders is daarbij cruciaal en laat nu nog soms wat te wensen over in de perceptie van het werkveld.

Concluderend meent de visitatiecommissie dat de opleiding een onderwijsleeromgeving heeft gecreëerd die het voor de studenten mogelijk maakt de beoogde leerresultaten te behalen. Sterke punten zijn: de opleidingsvisie, het transparante curriculum met aandacht voor horizontale en verticale samenhang, de verbeterde onderlinge afstemming, de verhoogde diepgang, de samenwerking met het werkveld en het concept van de bachelorproef dat de student toelaat zijn eindniveau aan te tonen. De uitgewerkte organisatiestructuur en de open cultuur zorgen onder meer voor ownership en participatieve kwaliteitsontwikkeling. De commissie heeft doorheen de tekst enkele aanbevelingen gesuggereerd, maar deze zijn niet doorslaggevend ten aanzien van het oordeel. De commissie besluit dat de kwaliteit wordt geborgd en kent dan ook de score voldoende toe aan generieke kwaliteitswaarborg 2 'onderwijsleeromgeving'.

INTEGRAAL EINDOORDEEL VAN DE COMMISSIE

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau (2014)	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsleeromgeving (2018)	V ¹
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau (2014)	V

Gegeven de bovenstaande positieve score die bij de herbeoordeling aan generieke kwaliteitswaarborg 2 werd toegekend, en overwegende de positieve scores die in het visitatierapport uit 2014 werden toegekend, is het eindoordeel van de Bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs van de Hogeschool Gent, conform de beslisregels, voldoende.

---

1 De generieke kwaliteitswaarborg wordt beoordeeld op een tweepuntenschaal onvoldoende/voldoende.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Personalia van de leden van de visitatiecommissie

Luc Heyerick

Luc Heyerick is doctor in de ontwikkelingspsychologie (proefschrift over verwachtingseffecten van leerkrachten t.a.v. arbeiderskinderen). Na enkele jaren gewerkt te hebben als wetenschappelijk medewerker aan de universiteiten van Gent en Antwerpen werd hij in 1977 onderwijsbegeleider in de Pedagogische Begeleidingsdienst van de stad Gent. Daar specialiseerde hij zich in het opzetten van projecten rond gelijke onderwijskansen (vooral t.a.v. allochtone leerlingen), reken/wiskundeonderwijs, spellingdidactiek in de basisschool en het freinetonderwijs. Zo was hij initiatiefnemer voor de oprichting van verschillende freinetbasisscholen in Gent en het eerste secundair freinetatheneum in Vlaanderen. Hij was ook voorzitter van de commissie die voor wiskunde de ontwikkelingsdoelen voor het kleuteronderwijs en de eindtermen voor het lager onderwijs heeft opgesteld. Aansluitend heeft hij meegewerkt als voorzitter van de leerplancommissie aan het leerplan wiskunde voor het basisonderwijs van OVSG. Gedurende een tiental jaar was hij lid van de departementsraad van de lerarenopleiding van Hogeschool Gent. In november 2003 werd hij aangesteld als departementshoofd van het departement Onderwijs en Opvoeding van de stad Gent. Van 2004 tot 2007 was hij ook deeltijds raadgever onderwijs op het kabinet van minister van Onderwijs, Vorming en Werk, Frank Vandenbroucke. Na zijn pensioen in 2014 werd hij nog voorzitter van het Lokaal Overlegplatform SO in Gent, van de Nederlands-Vlaamse Vereniging voor freinetpedagogie en van het OIOW (Oost-Vlaams Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen), dat een driejarige in-service-opleiding verzorgt voor freinetleerkrachten (kleuter-, lager en secundair onderwijs) in het kader van DHOS (diploma hoger opvoedkundige studies).

Liesbet Criel

Liesbet Criel studeerde logopedie en audiologie aan de Arteveldehogeschool te Gent. Zij startte in 1999 haar loopbaan als logopediste bij de Vlaamse Gemeenschapscommissie te Brussel. In 2003 behaalde zij het getuigschrift van pedagogische bekwaamheid en deed zij onderwijservaring op in het gemeentelijk onderwijs van Anderlecht. Zij werkte als (kleuter)onderwijzer, GOK-leerkracht, zorgcoördinator en beleidsondersteuner. In 2009 werd zij pedagogisch medewerker in de Pedagogische begeleidingsdienst van het Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG). Ze ondersteunde het beleidsvoerend vermogen van basisscholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Sinds 2011 is zij onderwijsinspecteur. Tijdens de schooljaren 2015-2016 en 2016-2017 maakte zij deel uit van de ontwikkelgroep van de onderwijsinspectie. Zij werkte mee aan de ontwikkeling van het referentiekader voor Onderwijskwaliteit en het nieuwe toezichtkader van de onderwijsinspectie.

Jos Willems

Jos Willems heeft zich meer dan 35 jaar beziggehouden met het hoger onderwijs. Hij heeft 30 jaar gewerkt aan de universiteit in Nijmegen aanvankelijk als onderzoeker, docent en adviseur later als directeur van het IOWO, adviseurs voor onderwijs en organisatie. De laatste 9 jaren voor zijn pensionering was hij lid van het College van Bestuur van de Hogeschool Zuyd, gevestigd in Heerlen, Sittard en Maastricht. Hij is in 1987 gepromoveerd op het onderwerp "Studietaken als instructiemiddel". Vanaf 1993 heeft hij deelgenomen aan visitaties aan universiteiten en hogescholen in Nederland en vanaf 2006 ook aan accreditaties in Vlaanderen en na zijn pensionering ook in Nederland. Recent heeft hij gepubliceerd over de integratie van onderzoek in het onderwijs.

Yanthe van Gorp

Yanthe van Gorp is studente kleuteronderwijs aan Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen (AP). Zij is studentenvertegenwoordiger en secretaris in de departementale onderwijsraad van AP.

BIJLAGE 2

Bezoekschema

12 december 2017

16:30–19:00	intern overleg
19:00	avondmaal commissie

---

13 december 2017

09:00–09:30	intern overleg
09:30–10:30	opleidingsverantwoordelijken
10:30–10:45	intern overleg
10:45–11:45	studenten, inclusief afgestudeerden
11:45–12:45	middagmaal + inkijken documenten
12:45–13:45	docenten en onderwijsondersteuners
13:45–14:15	intern overleg
14:15–15:00	werkveld
15:00–16:00	spreekuur + intern overleg
16:00–16:30	opleidingsverantwoordelijken
16:30–17:30	afsluitend beraad
17:30	mondelijke rapportering
